

SBORNÍK NÁRODNÍHO MUZEA V PRAZE
ACTA MUSEI NATIONALIS PRAGAE
Volumen XXIV B (1968), No. 1
REDAKTOR JIŘÍ KOURÍMSKÝ

VLASTISLAV ZÁZVORKA

**STANOVENÍ TYPŮ NĚKTERÝCH PACHYODONTNÍCH MLŽŮ
Z ČESKÉ KŘÍDY**

Na podkladě příspěvku L. R. Coxa z roku 1965 prohlédl jsem některý materiál pachyodontních mlžů z české křídy a provedl jsem jeho revizi. L. R. Cox konstatoval, že jsou preokupována některá rodová označení. Provedl jsem proto revizi přejmenování rodu *Stenopleura* POČTA, 1899 na rod *Araeopleura* COX, 1965. Při té příležitosti zhodnotil jsem stav uchovaní F. Počtou 1887 a 1889 popsaného materiálu. U příslušníků čeledi *Monopleuridae* vedle přejmenování rodu *Stenopleura* na *Araeopleura* vyznačil jsem holotypy a ze syntypů lektotypy a paralektotypy a toto jsem provedl i u druhů, které zůstaly v rodu *Monopleura*, jakož i v rodech *Valletia* a *Simacia*. U čeledi *Caprotinidae* týká se totéž rodu *Caprotina*. Z nadčeledi *Hippuritacea* řádu *Rudistae* v rámci čeledi *Radiolitidae* zpracoval jsem týmž způsobem druhy rodu *Petalodontia*.

L. R. Cox r. 1965 stanovil v *Journal of Paleontology* tři nová rodová jména křídových pachyodontních mlžů. Mezi nimi je také rod *Araeopleura* pro Počtovo označení rodu *Stenopleura* z roku 1889 s poukazem na to, že označení *Stenopleura* je preokupováno Stebbingem r. 1888. Jako typický druh — type species — pro rod *Stenopleura* POČTA označil A. Kutassy 1934 (*Fossilium Catalogus, Animalia, sv. 68, str. 127*) druh *Plagiptychus angustissimus* POČTA 1887 z cenomanu Čech.

Vzhledem k tomu, že už roku 1934 A. Kutassy pro rod *Stenopleura* POČTA, 1889, nyní nově označený jako *Araeopleura* COX, 1965 se 4 druhy stanoví typický druh *Stenopleura angustissima* (POČTA), mylně 1889 místo 1887, je nezbytno provést revizi Počtou popsaného a vyobrazeného materiálu a stanovit ze syntypů lektotyp a paralektotypy. Je nutno zjistit stav zachování sbírkových exemplářů a zaznamenat připomínky tam, kde toho je zapotřebí.

Řád: **PACHYODONTA*** STEINMANN
Nadčeled: **CHAMACEA**** LAMARCK
Čeled: *Monopleuridae* MUNIER - CHALMAS, 1873***

Rod: *Monopleura* MATHERON, 1842

1. *Monopleura cumulus* POČTA, 1889
1889. *Monopleura cumulus* nov. spec. F. Počta, tab. 5, obr. 22 a, b
1911. *Monopleura cumulus*, POČTA. A. Frič
1934. *Monopleura cumulus*, POČTA 1889. A. Kutassy.
Holotyp. ČL 318. Počta 1889, str. 35, tab. 5, obr. 22 a, b.

Diagnosu druhu uvedl F. Počta 1889, str. 35.

F. Počta 1889 na str. 35 uvedl: „*Naleziště*. Podle udání pana R. HONZÍKA Zbyslav; zdá se spíše z Radovesnic pocházeti.“ Ant. Frič 1911, str. 50, v podstatě opakuje totéž: „Nálezce jediného exempláře tvrdí, že pochází ze Zbyslavi, ale prof. Počta má za to, že je z Radovesnic, kde se rudisti hojně vyskytují.“

Tytéž pochyby vyslovil F. Počta (1889, str. 41) u druhu *Valletia aliena* (POČTA), který je rovněž ze sbírky R. Honzíka a podle Honzíkových údajů ze Zbyslavě. Počta poznamenal (str. 41): „... ač jeho stav zachování spíše podobá se onomu, jejž u tvarů z Radovesnic shledáváme.“

Domnívám se, že skutečné naleziště jsou Radovesnice, cenoman.

Rod: *Araeopleura* COX, 1965

2. *Araeopleura angustissima* (POČTA, 1887)
1887. *Plagiptychus angustissimus* POČTA, Ph. Počta
1889. *Stenopleura angustissima* POČTA sp. F. Počta
1911. *Stenopleura angustissima* POČ. A. FRIC
1934. *Stenopleura angustissima* POČTA 1889. A. Kutassy
1965. *Araeopleura (angustissima)*. L. R. Cox.

Nutno poznamenat, že u Kutassyho, 1934 chybí odkaz na synonymum *Plagiptychus angustissimus* POČTA, 1887, ačkoliv u ostatních druhů Počtova zprávu z roku 1887 uvádí. Tento druh Ph. Počta popsal ve statí: Vorläufiger Bericht über die Rudisten der böhmischen Kreideformation, str. 204—205. Kutassy cituje pouze (Inhaltsangabe) k dílu Ueber Rudisten, eine ausgestorbene Familie der Lamellibranchiaten aus der böhmischen Kreideformation, str. 79—87, zde str. 80, kde F. Počta synonymum neuvědl. Kutassy si nepovšiml, že Počta i zde napsal Poč. sp.

Diagnosu rodu *Stenopleura* POČTA, 1889, tedy *Araeopleura* COX, 1965, podal F. Počta 1889 na str. (35)—36.

Diagnosa typického druhu, *Araeopleura angustissima* POČTA, je dána F. Počtou r. 1887 na str. 204—205.

Syntypy vyobrazil F. Počta 1889, tab. 3, obr. 7 a, b; tab. 4, obr. 6—9. Tab. 2, obr. 13 podává vyobrazení příčného řezu svrchní miskou.

* Správně **PACHYODONTIDA** ve smyslu studie L. R. Coxa z roku 1960. — Řád **RUDISTAE** podle 3. svažku Osnovy paleontologii, 1960, str. 145.

** Správně **CHAMOIDEA** ve smyslu příkladu k článku 36 Mezinárodních pravidel zoologické nomenklatury. — Nadčeled **SINISTRODONTA** BOBKOVÁ et PČELINCEV, 1960, Osnovy paleontologii, 1960, str. 155.

*** Osnovy paleontologii, 1960, str. 155.

Jako lektotyp stanovím exemplář vyobrazený F. Počtu 1889, tab. 4, obr. 6. Je označen číslem ČL 319 a. Je to jádro pravé misky s fragmenty lastury a s otiskem vnitřní strany značné části levé misky in situ. Jako paralektotypy označuji další exempláře, vyobrazené rovněž F. Počtu 1889, také z Radovesnic, cenoman. Je to exemplář ČL 319 b, vyobrazený na tab. 4, obr. 9. Tento exemplář vyobrazil také A. Frič 1911, str. 50, obr. 221 (levý obrázek). — Další je exemplář ČL 321, tab. 3, obr. 7 a, b, který vyobrazil rovněž A. Frič 1911 na str. 50, obr. 221 (pravý obrázek). Exemplář už při studiu F. Počtu vyobrazen jako polámaný. Během doby zřetelně vlivem nevhodného lepení, byl ztracen kousek posteriorní části misky a také kousek anteriorní části chybí. Lokalita: Radovesnice. Cenoman. — Paralektotyp ČL 321 b, tab. 4, obr. 7 a, b, je jádro pravé misky. Lokalita: Radovesnice. Cenoman. — Exemplář vyobrazený F. Počtu na tab. 4, obr. 8, zatím jsem neshledal. Jako lektotyp stanovený exemplář ČL 319 a, tab. 4, obr. 6 je tedy také typickým exemplářem rodu *Araeopleura* COX, 1965.

Novým rodovým pojmenováním nutno označit ovšem také některé další druhy, které A. Kutassy ponechal v rodu *Stenopleura*, a to: *Stenopleura carinoperculata* (POČTA, 1887); *Stenopleura pileus* POČTA, 1889; *Stenopleura venusta* (POČTA, 1887) a *Stenopleura venusta* var. *fornica* POČTA, 1889 a je nutno stanovit u nich holotypy, lektotypy a paralektotypy.

3. *Araeopleura carinoperculata* (POČTA, 1887)
1887. *Monopleura carinoperculata* POČTA. Ph. Počta
1889. *Stenopleura carinoperculata* POČTA sp. F. Počta
1911. *Stenopleura carinoperculata* POČTA sp. A. Frič
1934. *Stenopleura carinoperculata* POČTA 1889. A. Kutassy.

Diagnosu druhu podal Ph. Počta 1887, str. 203.

Holotyp. ČL 323, exemplář vyobrazený F. Počtu 1889, tab. 5, obr. 23. — Lokalita: Korycany. Cenoman.

4. *Araeopleura pileus* (POČTA, 1889)
1889. *Stenopleura pileus* nov. spec. F. Počta
1911. *Stenopleura pileus*, POČ. A. Frič
1934. *Stenopleura pileus* POČTA 1889. A. Kutassy.

Diagnosu druhu podal F. Počta 1889, str. 38.

Jako lektotyp stanovím exemplář ČL 322 b, vyobrazený F. Počtu na tabuli 5, obr. 20. — Lokalita: Korycany. Cenoman.

Paralektotyp je exemplář ČL 322, vyobrazený na tab. 5, obr. 19. — Lokalita: Korycany. Cenoman.

5. *Araeopleura venusta venusta* (POČTA, 1887)
1887. *Plagioptychus venustus* nov. spec. Ph. Počta
1889. *Stenopleura venusta* POČTA sp. F. Počta
1911. *Stenopleura venusta*, POČTA. A. Frič
1934. *Stenopleura venusta* POČTA 1889. A. Kutassy.

Diagnosu této subspecie podal Ph. Počta 1887 na str. 205.

Jako lektotyp stanovím exemplář ČL 324, vyobrazený F. Počtou 1889 na tabuli 3, obr. 15 a, b.

Tento exemplář byl poškozen a slepován už v době, kdy ho popisoval F. Počta. Jak vidno na exempláři, odlomená část byla přilepena špatným lepidlem. Během doby byl exemplář poškozen natolik, že mu chybí přilepená posteriorní část. Exemplář má však volnou zámkovou partii vnitřní strany levé misky. — Lokalita: Korycany. Cenoman.

A. Frič 1911, str. 50 zaznamenává několik exemplářů z Korycan.

Exemplář ČL 324 b, který F. Počta 1889 vyobrazil na tab. 3, obr. 16, je z jiného naleziště: Radovesnice. Cenoman. Protože byl uveden F. Počtou jako druhý syntyp téhož taxonu, i když z jiného naleziště, stratigraficky však též kategorie, pokládám ho za paralektotyp.

6. *Araeopleura venusta fornica* (POČTA, 1889)

1889. *Stenopleura venusta* var. *fornica* nov. var. F. Počta

1911. *Stenopleura venusta* var. *fornica*, POČ. A. Frič

1934. *Stenopleura venusta* var. *fornica* POČTA 1889. A. Kutassy.

Diagnosu této subspecie podal F. Počta 1889 na str. 39.

Holotyp. ČL 325, F. Počta, 1889, tab. 5, obr. 25. — Lokalita: Korycany. Cenoman.

Rod: *Simacia* POČTA, 1889.

Diagnosu rodu *Simacia* uvedl F. Počta 1887 na str. 39—40.

Typický druh na základě monotypie stanovil A. Kutassy. Je to *Simacia minima* (Počta).

7. *Simacia minima* [POČTA, 1887]

1887. *Monopleura minima* nov. spec. Ph. Počta

1889. *Simacia minima* POČ. sp. F. Počta

1911. *Limacia minima*, POČ. sp. — male. A. Frič

1934. *Simacia minima* POČTA 1889. A. Kutassy.

Stručnou diagnosu druhu podal Ph. Počta 1887 na str. 203, obšírnější F. Počta 1889 na str. 40.

Lektotyp. ČL 326 b. F. Počta, tab. 4, obr. 10. Jsou to tři exempláře, tvořící trs. — Lokalita: Radovesnice. Cenoman.

Paralektotypy: ČL 326 a. F. Počta, 1889, tab. 4, obr. 12. Lok.: Radovesnice. Cenoman. — ČL 326 a. Dtto, tab. 4, obr. 14. Lok.: Radovesnice. Cenoman. — ČL 326 a. Dtto, tab. 4, obr. 16. Lok.: Radovesnice. Cenoman. — ČL 326 c. Dtto, tab. 4, obr. 15. Lok.: Radovesnice. Cenoman. — Prozatím se mi nepodařilo shledat exempláře tab. 4, obr. 11 a, b; obr. 13; obr. 17.

Ph. Počta 1887 na str. 203 podal pouze popis druhu *Monopleura minima*, neuvedl však ani naleziště. Teprve při obšírnějším popisu r. 1889 na str. 40 u druhu *Simacia minima* POČ. sp. uvádí 2 naleziště: Radovesnice a Korycany.

Dovoluji si připomenout, že si nejsem docela jist tím, zda *Simacia minima* není pouze synonymum druhu *Araeopleura angustissima* (POČTA, 1887). Nenacházím rozdílů mezi paralektotypem *A. angustissima* (POČTA), tab. 4, obr. 7 z Radovesnic a lektotypem *Simacia minima* (POČ-

TA), tab. 4, obr. 10 rovněž z Radovesnic. Jde zřejmě jen o způsob přirůstání k podkladu.

Čeleď: *Gyropleuridae* PAQUIER, 1905*

Rod: *Valletia* MUNIER-CHALMAS, 1873

Jako doplněk uvádí také zástupce rodu *Valletia* M. - CH. Uvádí český druh *Valletia aliena* (POČTA, 1887).

8. *Valletia aliena* (POČTA, 1887)

1887. *Plagiptychus alienus* nov. spec. Ph. Počta

1889. *Valletia aliena* POČ. sp. F. Počta

1911. *Valletia aliena*, POČ. A. Frič.

1934. *Valletia aliena* POČTA, 1889. A. Kutassy.

Diagnosu druhu podal Ph. Počta 1887 na str. 205—206. Neuvádí tam však naleziště. R. 1889 F. Počta na str. 40—41 podal rozšířenou diagnosu. Jako u některých jiných druhů, pokud jde o exempláře ze sbírky R. Honzíka, podle sdělení dárce pocházejících ze Zbyslavi, vzbuzujících však pochybnosti a ukazujících na to, že se jedná pravděpodobně spíše o naleziště Radovesnice, je tomu tak i u tohoto exempláře. Proto F. Počta 1889 na str. 41 píše: „*Naleziště*. Jediný kus pochází podle udání nálezce jeho pana R. Honzíka ze Zbyslavi, ač jeho stav zachování spíše podobá se onomu, jež u tvaru z Radovesnic shledáváme.“ A. Frič 1911 na str. 50 i 51 zaznamenává pak jednoznačně lokalitu Zbyslav. Jsem toho názoru, že je to skutečně omyl. Ze Zbyslavě pocházejí zcela odlišné biocenózy. U Zbyslavi byly zřejmě odlišné ekologické podmínky a snad i stratigraficky jde o odlišné horizonty. Není vyloučeno, že v Radovesnicích jde o nejvyšší cenoman bezprostředně pod spodním turonem, pod subzónou *Actinocamax plenus* a částečně i o tuto subzónu, kdežto ve Zbyslavi se může jednat i o vyšší části spodního turonu, již nad subzónou *Actinocamax plenus*.

Holotyp. ČL 327. ? Radovesnice. Cenoman.

Čeleď: *Caprotinidae* DOUVILLÉ, 1887

Rod: *Caprotina* D'ORB., 1842

9. *Caprotina accuminata* (POČTA, 1887)

1887. *Monopleura accuminata* nov. spec. Ph. Počta

1889. ? *Caprotina accuminata* POČ. sp. F. Počta

1911. *Caprotina accuminata*, POČ. A. Frič

1934. *Caprotina accuminata* POČTA 1889. A. Kutassy.

Diagnosu podal Ph. Počta 1887 na str. 202, kde tento druh uvedl jako *Monopleura accuminata* nov. spec. Že nejde o tiskovou chybu v označení, je zřejmo z toho, že také v seznamu na str. 208 uvedl rovněž *accuminata*. Je tedy platným druhovým označením *accuminata*, i když F. Počta 1889 sám v synonymice uvádí: 1886. *Monopleura accuminata* POČ. (L. 214) str. 9. (202.). A Kutassy 1934 na str. 135 uvedl *Caprotina accuminata* POČTA: Rudisten..., tedy 1889. Na str. 113 však zaznamenal: „*Monopleura accuminata* Počta 1886. Siehe: *Caprotina accuminata*.“

* Osnovy paleontologie [3], 1960, str. 155.

Lektotyp. ČL 333 b. F. Počta, 1889, tab. 2, obr. 2. — Lokalita: Radovesnice. Cenoman. — Exemplář je napříč přeražen a stmelen, jak zřejmo i z vyobrazení v díle F. Počty. Je to však exemplář tělesně lépe zachovaný než pravá miska paralektotypu.

Paralektotyp. ČL 333 a. F. Počta, 1889, tab. 2, obr. 11. — Lokalita: Radovesnice. Cenoman.

10. *Caprotina contorta* (POČTA, 1887)

1887. *Monopleura contorta* nov. spec. Ph. Počta

1889. ?*Caprotina contorta* POČ. sp. F. Počta

1934. *Caprotina contorta* POČTA 1889. A. Kutassy
(*Monopleura contorta* POČTA 1886.) A. Kutassy

1911. *Caprotina contorta*, POČ. A. Frič.

Diagnosu tohoto druhu podal 1887 Ph. Počta na str. 202 a znovu F. Počta 1889 na str. 50.

Holotyp. ČL 336. F. Počta, 1889, tab. 6, obr. 10. — Lokalita: Korycany. Cenoman. U exempláře jako naleziště mylně jsou zaznamenány Radovesnice.

11. *Caprotina perplexa* POČTA, 1889

1887. *Monopleura trilobata* D'ORB. Ph. Počta

1889. *Caprotina perplexa* nov. spec. F. Počta

1911. *Caprotina perplexa*, POČ. A. Frič

1934. *Caprotina perplexa* POČTA 1889. A. Kutassy.

Diagnosu druhu podal F. Počta, 1889, str. 50.

Lektotyp. ČL 338 a. F. Počta, 1889, tab. 2, obr. 5 a. — Lokalita: Radovesnice. Cenoman. — Tento exemplář vyobrazil také A. Frič 1911, str. 51, obr. 225.

Paralektotypy: ČL 338 b. F. Počta, 1889, tab. 2, obr. 6. Lokalita: Radovesnice. Cenoman. — ČL 338 c. F. Počta, 1889, tab. 2, obr. 7. Lokalita: Radovesnice. Cenoman. — ČL 338 d. F. Počta, 1889, tab. 2, obr. 8. Lok.: Radovesnice. Cenoman.

Levou misku, vyobrazenou F. Počtou, 1889, tab. 3, obr. 1 a, b, zatím jsem ve sbírkách nenašel. Tento exemplář také nebyl zaregistrován při inventarisaci v dřívější době. U dvou exemplářů, zaznamenaných tehdy pod č. ČL 339 a pokládaných tehdy za originál k Počtovu vyobrazení tab. 3, obr. 1, provedl revisi kolem r. 1922 Jaroslav Šulc a jak na etiketě, tak u zápisu v knize zaznamenal, že jde o omyl.

Řád: **RUDISTAE**

Nadčeled: **HIPPURITACEA***

Celeď: *Radiolitidae* GRAY, 1848

Podčeled: *Radiolitinae* GRAY, 1848**

* **HIPPURITOIDEA** ve smyslu příkladu k článku 36 Mezinárodních pravidel zoologické nomenklatury. — Celeď **HIPPURITIDAE** GRAY, 1848, Osnovy (3), 1960, str. 160.

** Osnovy (3), 1960, str. 161.

Rod: *Petalodontia* POČTA, 1889

Diagnosu rodu podal F. POČTA 1889, str. 62—63.

12. *Petalodontia germari* (GEIN., 1840)
1840. *Hippurites germari* GEINITZ. H. B. Geinitz, II. Str. 60, tab. 9, obr. 4, 5; ? tab. 16, obr. 8.
1846. *Hippurites germari* GEINITZ. A. E. Reuss. II. Str. 55, tab. 45, obr. 15.
1872. *Radiolites Germari* GEIN. H. B. Geinitz, II, str. 171, tab. 3/, obr. 10—13.
1887. *Monopleura Germari* GEIN. Ph. Počta
1889. *Petalodontia Germari* GEIN. sp. F. Počta
1911. *Petalodontia Germari*, GEIN. sp. A. Frič

(1934. *Petalodontia germari* GEINITZ in POČTA 1886.). A. Kutassy, str. 116.

Diagnosu druhu podal F. Počta, 1889, str. 63—64. Vybraný exemplář: ČL 369. F. Počta, 1889, tab. 4, obr. 5. — Lokalita: Korycany. Cenoman. Pravá miska s částí levé misky in situ. Ph. Počta 1887 na str. 201 poznamenává, že isolovaná víčka (tj. levé misky) vyskytují se dosti hojně na lokalitách: Korycany, Radovesnice a Zdiby — osada Přemyšlení.

R. 1889 Počta uvádí na str. 64: „Naleziště. U nás nalezeno několik nečetných exemplářů u Korycan, z nichž nejlépe zachovaný jest vyobrazen. GEINITZ udává jej ze spodního kvádru u Koschütz a Oberhässlich v Sasku, a z Čech od Kučlín.“

Geinitz 1872 pod rodovým označením *Radiolites* se starší synonymikou uvádí tento druh na str. 171—172 a to z cenomanu od Coschütz (Koschütz) a Oberhässlich, ze spodního turonu od Plauen a dále z hippuritového vápence od Kučlín u Bíliny. Toto naleziště nutno pokládat za velmi sporné. Nálezy ztěží odpovídaly by si taxonomicky.

A. Frič 1911 na str. 54 u tohoto druhu poznamenal: „Tento krásný druh, jehož skořápka ze tří vrstev sestává, pochází z Kučlína a z Korycan.“

Zdá se, že naleziště Kučlín bylo sem zařazeno na základě velice fragmentárních nálezů, vyobrazených A. E. Reussem 1846 na tab. 45, obr. 13, 14, 15 a s otázkou sem kladených, jak ukazují vysvětlivky na str. 139.

A. Kutassy 1934 na str. 116 pouze zaznamenává přeřazení k rodu *Petalodontia*, protože katalog je věnován pouze mesozoickým pachyodontním mlžům s výjimkou rudistů.

13. *Petalodontia mutabilis*.

A. Kutassy, 1934, str. 118, zaznamenává: „*Monopleura mutabilis* Počta. Siehe: *Petalodontia mutabilis*.“ Také v indexu na str. 197 je pouze: „*mutabilis* Počta *Monopleura* (= *Petalodontia mutabilis*)“. V pojednáních F. Počty jak z roku 1887 tak z roku 1889 nenašel jsem nikde uvedený druh *Monopleura mutabilis*. Není ani v přehledu na str. 30—31 z roku 1889, ani v přehledu na str. 208 z roku 1887.

14. *Petalodontia opima* (POČTA, 1887)

1887. *Monopleura opima* nov. spec. Ph. Počta
1889. *Petalodontia opima* POČ. sp. F. Počta

1911. *Petalodontia opima*, POČ. A. Frič

1934. *Petalodontia opima*. A. Kutassy.

Diagnosu druhu stručnou podal Ph. Počta 1887, str. 202, obsáhlejší F. Počta 1889, str. 65.

Holotyp. Levá miska, ČL 367, F. Počta, 1889, tab. 3, obr. 7 a, b. — Lokalita: Radovesnice, okres Kolín. Cenoman.

15. *Petalodontia planoperculata* (POČTA, 1887)

1887. *Monopleura planoperculata* nov. spec. Ph. Počta

1889. *Petalodontia planoperculata* POČ. sp. F. Počta

1911. *Petalodontia planoperculata*, POČ. A. Frič

1934. *Petalodontia planoperculata*. A. Kutassy.

Diagnosu druhu podal Ph. Počta 1887, na str. 202.

Lektotyp. ČL 370 a. F. Počta, 1889, tab. 5, obr. 16. — Lokalita: Radovesnice, okres Kolín. Cenoman.

Paralektotypy. ČL 370 b. F. Počta, 1889, tab. 3, obr. 8. Lokalita: Radovesnice. Cenoman. — ČL 370 c. Dto, tab. 3, obr. 9. Lokalita: Radovesnice. Cenoman. — ČL 391. Dto, tab. 3, obr. 10. Lokalita: Radovesnice. Cenoman. Jako u některých exemplářů jiných druhů bylo použito nevhodného lepu, pravděpodobně arabské klovatiny. Následek je ten, že zámkový zub, na vyobrazení v díle F. Počty zřetelně uražený a lepený, je na exempláři ztracen — zůstala pouze ploška s naneseným lepidlem. — ČL 393. Dto, tab. 3, obr. 11. Lokalita: Radovesnice. Cenoman.

A. Frič 1911 vyobrazil na str. 54, obr. 233 b Počtův obrázek tabule 5, obr. 16. — A. Kutassy 1934 pouze poznamenává příslušnost druhu k rodu *Petalodontia*.

16. Ph. Počta 1887 uvádí na str. 202 také druh *Monopleura exilis*. Dále však se o něm nikde nezmiňuje. Necituje ho vůbec také A. Kutassy 1934.

LITERATURA

- BOBKOVÁ, N. N. — PČELINCEV, V. F., 1960. Otrjad Rudistae. Rudisty. in: Osnovy paleontologii (3). Molluski — pancirnyje, dvustvorčatyje, lopatonogije. Moskva.
- COX, L. R., 1960. Thoughts on the classification of the Bivalvia. — Proceedings of the Malacological Society. pp. 60—88. London.
- COX, L. R., 1965. Nomenclatural note. New names for Cretaceous Rudists (Mollusca: Bivalvia). — British Museum (Natural History). London.
- FRIČ, A., 1911. Illustrovaný seznam zkamenělin cenomannických vrstev Korycanských. (Studie v oboru českého útvaru křídového. Paleontologický výzkum jednotlivých vrstev.) Doplněk k I. dílu Archivu I. Sekce II. — Archiv pro přírodovědecký výzkum Čech. (Díl XV, č. 1.) Praha.
- GEINITZ, H. B., 1839—1842. Charakteristik der Schichten und Petrefacten des sächsisch-böhmisches Kreidegebirges. Zweites Heft. Dresden und Leipzig. 1840.
- GEINITZ, H. B., 1872. Das Elbthalgebirge in Sachsen. Erster Theil. Cassel.
- KUTASSY, A., 1934. Pachyodonta mesozoica. (Rudistis exclusis.) Fossilium Catalogus. I.: Animalia. Pars 68. Neubrandenburg.
- PČELINCEV, V. F., 1960, vide BOBKOVÁ, N. N.
- POČTA, PH., 1887. Vorläufiger Bericht über die Rudisten der böhmischen Kreideformation. — Věstník Královské české společnosti nauk. Třída mathematicko-přírodo-vědecká, 1886. Praha, 1887. (Sitzungsberichte der Königl. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften. Math. — naturw. Classe).
- POČTA, F., 1889. O rudistech, vymřelé čeledi mlžů z českého křídového útvaru. — Rozpravy K. české společnosti nauk. — VII. řada, 3. svazek. Mathem.-přírod. třída č. 2. Praha. — Ueber Rudisten, eine ausgestorbene Familie der Lamellibranchiaten aus der böhmischen Kreideformation. (Inhaltsangabe.).
- REUSS, A. E., 1846. Die Versteinerungen der böhmischen Kreideformation. Stuttgart, 1845—46. Zweite Abtheilung. 1846.
- ŠPINAR, ZD. et coll., 1965. Systematická paleontologie bezobratlých. Praha.
- YONGE, C. M., 1967. Form, habit and evolution in the Chamidae (Bivalvia) with reference to conditions in the Rudists (Hippuritacea). — Philosophical Transactions of the Royal Society of London. Series B. Biological Sciences. No. 775. Vol. 252. pp. 49—105. London.
1961. Code international de nomenclature zoologique, adopté par le XVe Congrès International de Zoologie — International Code of Zoological Nomenclature, adopted by the XV International Congress of Zoology. London. — 1962. Mezinárodní pravidla zoologické nomenklatury, přijatá XV. mezinárodním zoologickým kongresem v Londýně v červenci 1958. Praha.

THE TYPE DETERMINATION OF SOME PACHYODONT LAMELLIBRANCHS IN THE CRETACEOUS OF BOHEMIA

On the basis of the contribution of L. R. COX 1965, I have examined some material of pachyodont lamellibranchs from the Cretaceous of Bohemia and made a revision. L. R. Cox states that some generic names are preoccupied. As for members of the family *Monopleuridae*, in addition to the renaming of the genus *Stenopleura* to *Araeopleura*, I labelled holotypes, and of syntypes, I labelled lectotypes and paralectotypes, and did this even for species that remained in the genus *Monopleura* as well as in the genera *Valletia* and *Simacia*. In the family *Caprotinidae*, the same is true of the genus *Caprotina*. From the superfamily *Hippuritacea* of the order *Rudistae*, within the frame of the family *Radiolitidae*, I have studied the genus *Petalodontia* in the same way.

A. Kutassy 1934 (Fossilium Catalogus, Animalia, Vol. 68, p. 127) has labelled as type species for this genus the species *Plagioptychus angustissimus* POČTA, 1887, from the Bohemian Cenomanian.

In view of the fact that as early as 1934, A. Kutassy erroneously determined the type species *Stenopleura angustissima* (POČTA) for the genus *Stenopleura* POČTA to be 1889 instead of 1887, it is necessary to make a revision of the material described and depicted by Počta, and to determine lectotypes and paralectotypes of syntypes. The new generic name is *Araeopleura* COX.

Order: **PACHYODONTA*** STEINMANN

Superfamily: **CHAMACEA**** LAMARCK

Family: *Monopleuridae* MUNIER - CHALMAS, 1873***

Genus: *Monopleura* MATHERON, 1842

1. *Monopleura cumulus* POČTA, 1889

Holotype. ČL 318. POČTA 1889, p. 35, pl. 5, figs. 22a, b.

The diagnosis of the species was given by F. Počta 1889, p. 35.

F. Počta 1889 stated on p. 35: 'Locality. According to the statement of Mr. R. Honzík of Zbyslav, it appears to have originated rather from Radovesnice.' I think the real locality is Radovesnice, Cenomanian.

Genus: *Araeopleura* COX, 1965

2. *Araeopleura angustissima* (POČTA, 1887)

1887. *Plagioptychus angustissimus* POČTA. Ph. Počta.

In Kutassy 1934, there is no reference to the synonym *Plagioptychus angustissimus* POČTA, 1887. This species was described by Ph. Počta in the article: Vorläufiger Bericht über die Rudisten der böhmischen Kreideformation, pp. 204—205. Kutassy only refers to (Inhaltsangabe) the work Ueber Rudisten, eine ausgestorbene Familie der Lamellibranchiaten aus der böhmischen Kreideformation, pp. 79—87, here p. 80, where F. Počta did not state the synonym, Kutassy did not notice that Počta also wrote Poč. sp.

The diagnosis of the genus *Stenopleura* POČTA, 1889, i. e. *Araeopleura* COX, 1965 was given by F. Počta on pp. (35—) 36.

The diagnosis of the type species *Araeopleura angustissima* (POČTA) was given by F. Počta in 1887 on pp. 204—205.

Syntypes were depicted by F. Počta 1889, pl. 3, figs. 7a, b; pl. 4, figs. 6—9, pl. 2, fig. 13 present a depiction of a transverse section of the upper valve.

I designate as a lectotype the sample depicted by F. Počta 1889, pl. 4, fig. 6.
It is labelled ČL 319a.

* correctly it is **PACHYODONTIA** in the sense of L. R. Cox's study in 1960. Order **RUDISTAE** according to vol. 3 of Osnovy paleontologii, 1960, p. 145.

** correctly it is **CHAMOIDEA** in the sense of the example to article 36 of the International Code of Zoological Nomenclature. — Superfamily **SINISTRODONTA** Bobkova et PČELINCEV, 1960, Osnovy paleontologii, 1960, p. 155.

*** Osnovy paleontologii, 1960, p. 155.

I designate as paralectotypes other specimens depicted also by F. Počta 1889, also from Radovesnice, Cenomanian. They are specimens ČL 319b, depicted on pl. 4, fig. 9, and ČL 321, pl. 3, figs. 7a, b. Locality: Radovesnice, Cenomanian. The specimen depicted by F. Počta on pl. 4, fig. 8 I have not yet seen.

The specimen ČL 319a, pl. 4, fig. 6, the lectotype, is also the type species for the genus *Araeopleura* COX, 1965.

Some other species that A. Kutassy left in the genus *Stenopleura* must also be labelled by the new generic name.

3. *Araeopleura carinoperculata* (POČTA, 1887)

1887. *Monopleura carinoperculata* POČTA, Ph. Počta.

A diagnosis of the species was given by Ph. Počta, p. 203.

Holotype. ČL 323, specimen depicted by F. Počta 1889, p. 5, fig. 23. Locality: Korycany, Cenomanian.

4. *Araeopleura pileus* (POČTA, 1889)

1889. *Stenopleura pileus* nov. spec. F. Počta.

A diagnosis of the species was given by F. Počta 1889, p. 38.

I designate as a lectotype the specimen ČL 322b, depicted by F. Počta on pl. 5, fig. 20 — Locality: Korycany, Cenomanian.

The paralectotype is specimen ČL 322, depicted on pl. 5, fig. 19. — Locality: Korycany, Cenomanian.

5. *Araeopleura venusta venusta* (POČTA, 1887)

1887. *Plagiptychus venustus* nov. spec. Ph. Počta.

A diagnosis of this subspecies was given by Ph. Počta 1887, p. 205.

I designate as a lectotype the specimen ČL 324, depicted by F. Počta 1889 on pl. 3, figs. 15a, b. — Locality: Korycany, Cenomanian.

A. Frič 1911, p. 50, notes several specimens from Korycany.

Specimen ČL 324b, which was depicted by F. Počta on pl. 3, fig. 16 is from a different locality: Radovesnice, Cenomanian. Because it was stated by F. Počta as a second syntype of the same taxon, even though from another locality, stratigraphically it is of the same category, I consider it a paralectotype.

6. *Araeopleura venusta fornica* (POČTA, 1889)

1889. *Stenopleura venusta* var. *fornica* nov. var. F. Počta.

A diagnosis of this subspecies was given by F. Počta 1889 on p. 39.

Holotype. ČL 325, F. Počta, 1889, pl. 5, fig. 25. — Locality: Korycany, Cenomanian.

Genus: *Simacia* POČTA, 1889.

Diagnosis of the genus *Simacia* was given by F. Počta 1887 on pp. 39—40.

Type species on the basis of monotypy was designated by A. Kutassy. It is *Simacia minima* (POČTA).

7. *Simacia minima* (POČTA), 1887

1887. *Monopleura minima* nov. spec. Ph. Počta.

A brief diagnosis of the species was given by Ph. Počta 1887 on p. 203, more extensively, F. Počta 1889 on p. 40.

Lectotype. ČL 326b. F. Počta, 1889, pl. 4, fig. 10. There are three specimens forming a bunch. — Locality: Radovesnice. Cenomanian.

Paralectotypes: ČL 326a. F. Počta, 1889, pl. 4, fig. 12.— Locality: Radovesnice. Cenomanian. — ČL 326a. Ibid., pl. 4, fig. 14. — Locality: Radovesnice. Cenomanian. — ČL 326a. Ibid., pl. 4, fig. 15. — Locality: Radovesnice. Cenomanian.

In the meantime, I have not succeeded in seeing the specimens depicted on pl. 4, fig. 11a, b; fig. 13; fig. 17.

Ph. Počta 1887 on p. 203 only gave a description of the species *Monopleura minima*, but he did not state the locality. Only in the broader description in 1889 on p. 40, for the species *Simacia minima* Poč. sp. does he give two localities: Radovesnice and Korycany.

I should like to call attention to the fact that I am not altogether certain whether *Simacia minima* is not merely a synonym for the species *Araeopleura angustissima* (POČTA, 1887). I see no difference from the paralectotype of *A. angustissima* (POČTA), pl. 4, fig. 10, also from Radovesnice, differing only in the manner of attachment to the ground.

Family: *Gyropleuridae* PAQUIER, 1905

Genus: *Valletia* MUNIER-CHALMAS, 1873

As a supplement, I also state representative of the genus *Valletia* M.—CH. the Bohemian species *Valletia aliena* (POČTA 1887).

8. *Valletia aliena* (POČTA, 1887)

1887. *Plagiptychus alienus* nov. spec. Ph. Počta.

A diagnosis of the species was given by Ph. Počta 1887 on pp. 205—206. He does not state the locality. A broader diagnosis was given by F. Počta in 1889 on pp. 40—41. The locality stated is Zbyslav, which arouses doubts and indicates that it is most probably a matter of the locality Radovesnice. I am of the opinion that it is truly a mistake on the part of the donor, Mr. R. Honzík. Altogether different biocenoses were in Zbyslav. The ecological conditions at Zbyslav were apparently different, and perhaps it is also a question of different stratigraphic horizons.

It is not out of the question that in Radovesnice, it is the uppermost Cenomanian, directly under the Lower Turonian, under the *Actinocamax plenus* subzone, and perhaps even the subzone itself, whereas in Zbyslav, it can only be a matter of the Lower Turonian, above the *Actinocamax plenus* subzone.

Holotype. ČL 327. ? Radovesnice. Cenomanian.

Family: *Caprotinidae* DOUVILLE, 1887

Genus: *Caprotina* D'ORB., 1842

9. *Caprotina accuminata* (POČTA, 1887)

1887. *Monopleura accuminata* nov. spec. Ph. Počta.

1889. ? *Caprotina accuminata* POČ. sp. F. Počta.

A diagnosis was given by Ph. Počta 1887 on p. 202, where he designated this species as *Monopleura accuminata* nov. spec. It is apparent that it is not a typographical error, in the fact that *accuminata* is also listed on page 208. Then *accuminata* is a valid species name, even though in the synonymics, F. Počta 1889 himself lists 1886 *Monopleura acuminata* POČ. (L. 214) p. 9 (202).

A. Kutassy 1934 on page 135 lists *Caprotina acuminata* POČTA: Rudisten... that is 1889. On p. 113, however, he noted „*Monopleura acuminata* POČTA, 1886. Siehe *Caprotina acuminata*“.

Lectotype. ČL 333 b. F. Počta, 1889, pl. 2, fig. 2. — Locality: Radovesnice, Cenomanian.

Paralectotype. ČL 333a. F. Počta, 1889, pl. 2, fig. 11. — Locality: Radovesnice. Cenomanian.

10. *Caprotina contorta* (POČTA, 1887)

1887. *Monopleura contorta* nov. spec. Ph. Počta.

A diagnosis of this species was given by Ph. Počta 1887 on p. 202, and again by F. Počta 1889 on p. 50.

Holotype. ČL 336. F. Počta, 1889, pl. 6, fig. 10. — Locality: Korycany. Cenomanian. The locality is erroneously stated as being Radovesnice for this specimen.

11. *Caprotina perplexa* POČTA, 1889

1887. *Monopleura trilobata* D'ORB. Ph. Počta

1889. *Caprotina perplexa* nov. spec. F. Počta.

A diagnosis of this species was given by F. Počta 1889, p. 50.

Lectotype. ČL 338a. F. Počta, 1889, pl. 2, fig. 5a. — Locality: Radovesnice. Cenomanian.

Paralectotype. ČL 338b. F. Počta, 1889, pl. 2, fig. 6. — Locality: Radovesnice. Cenomanian. — ČL 338c. F. Počta, 1889, pl. 2, fig. 7. — Locality: Radovesnice. Cenomanian. — ČL 338d. F. Počta, 1889, pl. 2, fig. 8. — Locality: Radovesnice. Cenomanian.

Order: RUDISTAE

Superfamily: HIPPURITACEA*

* **HIPPURITOIDEA** in the sense of the example to article 36 of the International Code of Zoological Nomenclature. — Family HIPPURITIDAE Gray, 1848, Osnovy paleontologii (3), 1960, p. 160.

Family: *Radiolitidae* GRAY, 1848
Subfamily: *Radiolitinae* GRAY, 1848**

Genus: *Petalodontia* POČTA, 1889

A diagnosis of the genus was given by F. Počta 1889, pp. 62—63.

12. *Petalodontia germari* (GEINITZ, 1840)

1840. *Hippurites germari* GEINITZ; H. B. Geinitz, II, p. 60, pl. 9, figs. 4, 5; ?pl. 16, fig. 8.

A diagnosis of the species was given by F. Počta 1889, pp. 63—64. The selected specimen: ČL 369. F. Počta, 1889, pl. 4, fig. 5. — Locality: Korycany. Cenomanian.

Geinitz 1872 lists this species under the generic name *Radiolites* with the older synonymy on pp. 171—172, from the Cenomanian of Coschütz (Koschütz) and Oberhässlich, from the Lower Turonian at Plauen and further from the hippurite limestone from Kučín near Bílina. This locality should be considered very doubtful. The finds would hardly correspond taxonomically.

A. Kutassy 1934 p. 116 merely notes the inclusion in the genus *Petalodontia*, because the catalogue is devoted only to Mesozoic pachyodont lamellibranchs, with the exception of the rudistes.

13. *Petalodontia mutabilis*

A. Kutassy, 1934, p. 118 notes „*Monopleura mutabilis* POČTA. Siehe *Petalodontia mutabilis*“. Also in the index on p. 197 it states only „*mutabilis* POČTA *Monopleura* (= *Petalodontia mutabilis*)“ In F. Počta's works, both from 1887 and 1889, I failed to find any listing of the species *Monopleura mutabilis*. Not even in the review from 1889 on pp. 30—31, nor in the review of 1887 on p. 208.

14. *Petalodontia opima* (POČTA, 1887)

1887. *Monopleura opima* nov. spec. Ph. Počta.

A brief diagnosis of the species was given by Ph. Počta 1887, p. 202, a more extensive one by F. Počta 1889, p. 65.

Holotype. Left valve, ČL 367, F. Počta, 1889, pl. 3, figs. 7a, b. — Locality: Radovesnice, Kolín district. Cenomanian.

15. *Petalodontia planoperculata* (POČTA, 1887)

1887. *Monopleura planoperculata* nov. spec. Ph. Počta.

A diagnosis of this species was given by Ph. Počta 1887, p. 202.

Lectotype. ČL 370a, F. Počta, 1889, pl. 5, fig. 16. — Locality: Radovesnice, Kolín district. Cenomanian.

Paralectotype. ČL 370b. F. Počta, 1889, pl. 3, fig. 8. — Locality: Radovesnice, Cenomanian. — ČL 370c. Ibid., pl. 3, fig. 9. Locality: Radovesnice. Cenomanian. — ČL 391. Ibid., pl. 3, fig. 10. Locality: Radovesnice. Cenomanian.

A. Kutassy 1934 only notes the appurtenance of this species to the order *Petalodontia*.

16. Ph. Počta 1887 also lists on p. 202 the species *Monopleura exilis*. Later however no one makes any reference to it, not even A. Kutassy 1934.

** Osnovy (3), 1960, p. 161.